ЯК ШЕВЧЕНКО ШУКАВ РОБОТИ

Був концерт в честь Шевченка, по концерті — комерс в честь співаків і промовця, а по комерсі всі пішли спати, повні гарних вражень, пива, вина і т. п.

Голова партії, пан посол Л., клався спати. Заки ще поклався, глянув на бюст Шевченка, що стояв у сумерках сусідньої кімнати в куті під кімнатною пальмою, і здалося йому, що поет рушився. Коли по хвилині глянув знову, побачив ще більше диво: постамент, на котрім стояв бюст, був одягнений в довгий кожух, а за хвилину уже цілий Шевченко вийшов з кута, зняв кучму і промовив:

— Добрий вечір, пане после!

— Доброго здоров'я, пане Тарасе! Ой, як же ви мене налякали!

— Не бійтеся, добродію! Сідайте, поговоримо. Я до вас з просьбою.

— З якою?

— Знаєте, добродію, надоїло мені стояти тут у вас роками в кутку,— дайте мені яку роботу!

— Яку ж я вам роботу дам?

— Возьміть мене до редакції "Діла", все-таки на щось здамся.

— Ані гадки, пане Тарасе! Одно те, що там повно поетів, хоч і віршів уже не пишуть, не допустять вас із зави-сті; друге: у видавничій спілці є священики, а ви автор "Марії",— не треба вам казати. А я тепер зі св. Юром у згоді. А там крилошанин Кобилянський такого на вас

понаписував, що господи! Третє: "Народний комітет" не згодиться, бо ви не є членом національно-демократичної партії і християнські суспільники рекламують вас для себе. Четверте: не знати, чи ви опозиціоніст, бо ви писали утопії на тему, щоб усі слов'яне стали рідними братами, на тему братання з ляхами і т. п. Мій противник, Будзиновський, просто з'їв би мене, коли б я вас прийняв до партії і до редакції.

— Ну, а послом не міг би я бути?

— Годі, бо ви ані доктор, ані австрієць, ані податку не платите. Врешті, жоден наш посол не уступив би вам місця, хіба, може, посол К., що понаходив у ваших поезіях вплив Міцкевича і немало на тім зискав, отже, може, вступився би вам з вдячності. Він уже кільканайцять літ все однаково величає вас по всіх академіях і концертах, то, може, згодився би. Він і сьогодні величав вас Прометеем.

— Треба з ним поговорити, се якийсь добрий чоловік. Так ви не маєте нічого для мене?

— Сам не знаю, що таке для вас придумати. Може б, ви намалювали портрет секретаря "Народного комітету", бо він моя права рука... Дещо заробите...

Пан посол, досить зажурений несподіваними відвідинами, склонив голову і ждав на відповідь Тараса, але сей мовчав. По хвилині посол глянув, але на фотелю не було вже нікого, тільки у кутку на постаменті стояв поетів бюст, як і перше.

— Що се таке? — воркнув пан посол, протираючи очі; глянув ще раз на бюст і пішов здивований у спальню. В нього привиди бувають часто.

Тим часом пан професор і посол К. заїдав ще, своїм звичаєм, фігу перед спанням і глибоко зітхав по тяжкій праці. Адже він сьогодні мав промову в честь Шевченка!

Зітхав він, коли чує: хтось стукає у двері.

— Хто там?

— Тарас Шевченко.

— Се не може бути!

— Я сам! Пустіть! Прийшов подякувати вам за промову.

— Дивно! В таку пізню пору! Я тяжко втомлений.

— Вибачайте, се мій день і моя ніч; пустіть, будьте ласкаві!

— Як же ж так, без візитної карточки, без нічого, не заповівшись? Хіба ви не знаєте, хто я?

— Як же ж мені не знати? Знаю. Адже ви про мене стільки писали і говорили!

Пан професор відхилив осторожно двері — перед дверми стояв справді Тарас Шевченко.

— Прошу! Сідайте! Що привело вас до мене?

— Роботи шукаю, добродію,— відповів Тарас, сідаючи.— Надоїло стояти по кутках хат без діла.

— Яку ж роботу міг би я вам найти?

— Казали мені, що ви віддали б мені свій посольський мандат,— ви один, а більше ніхто.

— Я? Мав би мандат віддати?! Се ж як?

— Ну так, зовсім звичайно: ви зрікаєтеся в мою користь, і я кандидую.

— Ніколи в світі, добродію! Я вас дуже шаную, але — вибачайте — мені здається, що ви не є доволі підготовлені, щоби бути послом. Я ще з гімназії приготовлявся до того.

— Адже ви мене сьогодні на концерті назвали Прометеем!

— Ну, се інше діло! Але де ж вам послом бути? Та й на що вам се здасться? Пишіть вірші, та й годі! Адже ви не знаєте говорити по-німецьки!

— Се правда! Шкода! Ну, а коли б так ви мене зробили своїм доцентом?

— Без докторату! Без іспитів! Без дисертацій! Помилуйте, добродію, се ж у нас таке не буває...

— Ну то хоч дозвольте мені, щоби я один курс читав про свої власні поезії. Ви і так тепер не вчите.

— Але ж, добродію, ви не маєте до сього потрібної кваліфікації!— розсердився вже пан професор.

— Вибачайте, але я гадаю, що вже що як що, а свої власні вірші чей я розумію?

— Ні, добродію, ви їх не розумієте! Говоріть що хочете,— се не таке легке діло, як вам здається. Тут треба глибоких довголіініх студій, тут треба стільки попрацювати, як я, щоб вас зрозуміти і показати, звідки, що і як! Ви читали мою працю про вплив Міцкевича на ваші поезії?

— Читав.

— Ну, і що скажете?

— Справді, треба довголітніх студій, щоби щось таке написати!

— А я ж не казав вам?

— Отже, я не розумію своїх власних поезій?

— Ні! — відповів професор твердо.

— Ну, а коли б я так у вас хотів іспит робити на вчителя гімназії?

— Се можна! Зложите перше іспит зрілості, потім запишетеся на університет на мої виклади і інші, потім я дам вам домашню задачу, далі...

— Се ж чи не задовго потягнеться?

— А так з десять літ.

— А чи не можна б чого-небудь без іспиту дістати?

— Не знаю; розвідайте у проф. Г.

Шевченко попрощався й вийшов. За дверми вже не було чути його ходу, зник в одній хвилині; натомість у віллі професора Г. щось

несамовите сталося з великим портретом Шевченка. Поет вийшов з рам і тихенько вступив у бібліотеку голосного ученого. Професор порядкував ще якісь папери у себе на столі.

— Здорові були, пане Грушівський!

— А ви хто такий? — спитав професор, поправляючи цві-кер на носі.

— Адже я також Грушівський, відколи мене так Кони-ський назвав. Шевченко, може, чували?

— Тарас? Як же ні! Еге, еге, Тарас, просимо сідати! Чим же можу вам послужити, добродію?

— Може б, ви мені якої роботи напитали, бо скучаю дуже. От у товаристві мого імені, може б, найшлася?

— Гм, еге, не знаю, може... Се ви як гадаєте? У секціях працювати?

— Нехай і в секціях, аби робота.

— Еге, еге; але ж ви, добродію, не є дійсним членом Товариства ім. Шевченка!

— Ну то зробіть мене! Адже ж товариство й називається моїм іменем.

— Гм, воно то так, але дійсним членом ви не можете бути.

— Як же то?

— Одно те, що ви не працювали науково і в моїх "Записках" нічого не друкували; друге те, що вам би треба перше пристати до якої секції, і

тільки секція по роках мала би згодитися на те, чи вас іменувати дійсним членом, чи ні. А коли б і секція згодилася, тоді ще я маю своє слово; мені йде о престиж товариства тут і в Києві,— нам треба наукових сил, а не поетів. Таких, що пишуть студії про поетів, великих і малих, ми приймаємо з охотою, але самих поетів нам нащо? Се ж баласт у науковім товаристві!.. Врешті, і Гнатюк є тої самої гадки...

— Он як! — замітив Тарас смутно.— А все ж товариство названо мені в честь!

— Се інше діло! Товариство ім. Шевченка — се я, а ви тільки фірма. Еге!

— Що ж мені діяти? — зажурився Тарас, встаючи.— Вибачайте, добродію, що забрав вам хвилину часу.

— Нічого не шкодить. Моє поважання...

З тої ночі, як Шевченка отак прийняли у Львові, на його портретах і бюстах у правім кутику уст під вусом явилася легенька глумлива усмішка. Ніхто і не здогадався би, звідки вона взялася, а се йому по концерті так сталося.